

IX/7

Tobias Lindner († 1611)

Sochy z hlavního oltáře zámecké kaple v Krásném Březně

1605

mramor, pískovec, alabastr se zbytky polychromie

Zámecká kaple (později kostel sv. Floriána) v Krásném Březně (Ústí n. L.)

sv. Petr v. 81 cm, sv. Pavel v. 86 cm

Muzeum města Ústí nad Labem (volné plastiky)

Stumpfě 1935, s. 83; Hentschel 1937, s. 180–193

IX/7 (*zcela vlevo*) Socha sv. Petra z hlavního oltáře zámecké kaple v Krásném Březně

IX/7 (*vlevo*) Socha sv. Pavla z hlavního oltáře zámecké kaple v Krásném Březně

Rudolf von Bünau, majitel panství Blansko a Krásné Březno, dal v letech 1597–1603 při zámku v Krásném Březně postavit zámeckou kapli, později kostel sv. Floriána, jehož stavitelem byl Hans Boge z Pirny. Stavbu zkomplikovalo udání ústeckého faráře, na jehož základě císař Rudolf II. zakázal její dokončení. Stavebník zaplatil pokutu 1000 zlatých a kostel musel být jen soukromou zámeckou kaplí. Kostel s věží před západní štítovou stěnou je pojat jako jednolodí sklenuté síťovou žebrovou klenbou s vystouplými opěráky a trojbokým závěrem s trojramennou kruchtou, na západě dvoupatrovou. Interiér kostela byl velmi bohatě vyzdoben a zařízení bylo na místě zachováno až do 19. století. Dnes je dochován v presbytáři stojící hlavní oltář, kdežto skříň varhan (kat. č. IX/9) a reliéfy Pašijového cyklu z kazatelny (kat. č. IX/8) jsou dnes uloženy ve sbírkách Muzea města Ústí nad Labem.

Hlavní oltář je portálový se dvěma nástavci, bohatě zdobený reliéfy, volnými plastikami, sloupy, pilastry a nápisy. Na predele je ve středu umístěn reliéf Poslední večeře, po stranách Zvěstování Panně Marii a Narození Krista. Ve střední části je vsazen reliéf Rodokmene Kristova, lemovaný po stranách v kartuších zobrazeními Klanění tří králů a Křtu Kristova. Na soklech nad reliéfy stály sochy apoštolů sv. Petra a Pavla. V nástavcích oltáře jsou vsazeny scény Zmrtvýchvstání a Nanebevstoupení, doprovázené postavami evangelistů Marka a Matouše, na vrcholu je umístěna skupina Krista soudce s Pannou Marií a sv. Janem.

Autorem sochařské výzdoby oltáře je málo známý Tobias Lindner z Freibergu, o němž víme, že se podílel na výzdobě kurfiřtské kaple tamního dómu. Mezi saskými sochaři působícími na přelomu 16. a 17. století v severozápadních Čechách byl Lindner ojedinělý svým virtuózním, italsky orientovaným projevem, ovlivněným v Drážďanech působícím G. B. Nossenim. Saští sochaři pracovali v této oblasti pro příslušníky německé luteránské šlechty, Salhauseny a pány z Bünau, kteří se v příhraničních oblastech usazovali během 16. století. Bohaté soubory sochařsky zdobených oltářů, kazatelen, křtitelnic a epitafů, které jsou dodnes dochovány v Benešově nad Ploučnicí, Děčíně, Svádově, Valtířově a Roudníkách, svědčí o mimořádné potřebě jejich rodové a konfesní reprezentace v českém prostředí. Přestože německé i české historické bádání poslední doby zdaleka překročilo rámec vlastivědného zájmu, je uměleckohistorické poznání saských luteránských šlechtických rodů, vytvářejících v severozápadních Čechách ve druhé polovině 16. a na počátku 17. století velmi specifický kulturní a umělecký okruh, zejména na české straně zatím ještě v počátcích.

MŠ

IX/8
Tobias Lindner († 1611)
Pašijový cyklus z kazatelny
zámecké kaple v Krásném Březně

1604
 alabastr se zbytky polychromie a zlacení,
 31 × 26 cm
 zámecká kaple, později kostel sv. Floriána
 v Krásném Březně (Ústí n. L.), kazatelna,
 šnato roku 1887
 Muzeum města Ústí nad Labem, U 1–U 16
 Stumpf 1935, s. 83; Hentschel 1937,
 s. 180–193

Náměty alabastrových reliéfů představují
 kompletní cyklus Kristových pašijí: Vjezd
 do Jeruzaléma, Kristus na hoře Olivetské,
 Zatčení Krista, Kristus před Anášem, Kristus
 před Kaifášem, Bičování, Nesení kříže,
 Svlékání a přibíjení na kříž, Vztyčování kříže,
 Ukřižování, Ukládání do hrobu, Zmrtvýchvstání,
 Kristus se zjevuje třem Mariím, Cesta do Emauz,
 Večeře v Emauzích, Nevěřící Tomáš.

Reliéfy byly umístěny na kazatelně, jejíž dřevěnou
 architekturu vytvořil truhlář Konrad Seifert ze Sas-
 ka. Podobu kazatelny, sestavu reliéfů a další vý-
 zdobu kazatelny známe jen částečně – byla údajně
 nesena plastikou anděla a také na parapetu měly
 stát postavy andílků.

IX/8 nahoře Pašijový cyklus, Vjezd do Jeruzaléma

IX/8 dole Pašijový cyklus, Svlékání a Přibíjení na kříž

Podle Martina Luthera bylo hlásání Božího slova při liturgii stejně důležité jako vysluhování Večeře Páně, případně udílení křtu. Proto byla v luteránských kostelech největší pozornost věnována výzdobě oltářů, křtitelnic a kazatelen. Bývaly zdobeny zejména postavami proroků a evangelistů a scénami z Kristova života. Krásnobřezenská kazatelna, respektive její dochované torzo, zaujme neobyčejně rozsáhlým pašijovým cyklem, který byl pravděpodobně umístěn na jejím korpusu. Toto soustředění se na klíčový okamžik Kristova života, tj. jeho utrpení a obět, zde mělo nejen charakter historicko-didaktický, ale současně divákovi připomínalo základní princip luteránské zbožnosti, nutnost víry v Krista, která je jediným prostředkem vedoucím člověka ke spáse. Reliéfy jsou provedeny sochařsky velmi kvalitně v nezvyklém materiálu – alabastru, který jim dodával spolu se zlomkově dochovanou polychromií a zlacením mimořádné exkluzivity. Tobias Lindner se zde představil jako vyzrálý a velmi schopný sochař, těžící sice z nejrůznějších grafických předloh, ale přesto vytvářející celistvě působící soubor. V kontextu středoevropských památek a z hlediska použitého materiálu je takto rozsáhlý Pašijový cyklus naprosto mimořádný.

MŠ

LAZALE DOMINUS IN TIBERIO ET CHORO
LAZALE FAVI IN CHORIS ET ORGANO
PS. CL.

IX/9

Konrad Seifert (?)

Archa varhan zámecké kaple v Krásném Březně

1606

dřevo malované a polychromované, 268 × 214 × 58 cm

Na čabrakovém parapetu nápis: *Laudate dominum in tympano et choro laudate eum in chordis et organo. PSL: CL 1606*

zámecká kaple, později kostel sv. Floriána v Krásném Březně (Ústí n. L.), sňato roku 1887

Muzeum města Ústí nad Labem, kolem roku 1900 darovala Malvina Kolovratová

Rudolf II. a Praha 1997, s. 340, č. kat. IV/192

Bohatě zdobená hranolovitá dřevěná skříň s vyvýšeným nástavcem ve středu, představenými sloupy po stranách a se dvěma otevíracími křídly stojí na dvou soklech. Na horní římsě po stranách jsou umístěny dvě plastiky stojících andělků. Křídla archy jsou zdobena malovanými polo-postavami andělů hrajících na harfu a loutnu.

Torzo varhanní skříňe patří k několika málo dochovaným památkám tohoto druhu u nás; je ojedinělá zejména bohatou malířskou výzdobou po celém povrchu. Jejím autorem je pravděpodobně saský truhlář Konrad Seifert, o němž víme, že v krásnobřezenském kostele odvedl truhlářské práce na kazatelně zdobené alabastrovými reliéfy s Pašijovým cyklem (kat. č. IX/8). Varhanní skříň je vedle dochovaných sochařských prací T. Lindnera dokladem vysokých estetických nároků luteránského objednavatele Rudolfa von Bünau na výzdobu soukromé zámecké kaple.

MŠ